



**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради університету
30 серпня 2024 року,
Протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету, доктор
юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ДЕРЖАВНОСТІ»
для підготовки на першому освітньому рівні здобувачів вищої освіти
ступеня бакалавра за спеціальністю 074 Публічне управління та
адміністрування галузі знань 07 Управління та адміністрування**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Професорка кафедри теорії та історії
держави і права, кандидатка історичних
наук, доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Надія СТЕНЬГАЧ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри теорії та історії держави і права
27 серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор історичних наук,
професор
27 серпня 2024 року

_____ Леонід МІСІНКЕВИЧ

Деканеса факультету публічного управління
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
28 серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1

Голова методичної ради університету,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг програми – 1 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни		– 3
2.	Формування компетентностей та заплановані результати навчання		– 5
3.	Програма навчальної дисципліни		– 11
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		– 16
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 16
	4.2.	Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять	– 17
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	– 18
	4.4.	Індивідуальні завдання	– 19
5.	Методи навчання та контролю		– 19
6.	Схема нарахування балів		– 20
7.	Рекомендована література		– 22
	7.1.	Основна література	– 23
	7.2.	Допоміжна література	– 24
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		– 25

1. Опис навчальної дисципліни

- | | | |
|--|---|--|
| 1. Шифр і назва галузі знань | – | 07 Управління та адміністрування |
| 2. Код і назва спеціальності | – | 074 Публічне управління та адміністрування |
| 3. Назва спеціалізації | – | Публічне управління та адміністрування |
| 4. Назва дисципліни | – | Істрія української культури та державності |
| 5. Тип дисципліни | – | Обов'язкова |
| 6. Код дисципліни | – | ЗПО 11. |
| 7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна | – | перший |
| 8. Ступінь вищої освіти, що здобувається | – | бакалавр |
| 9. Курс / рік навчання | – | перший |
| 10. Семестр | – | перший |
| 11. Обсяг вивчення дисципліни: | | |
| 1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин) | – | 4/120 |
| 2) денна форма навчання: | | |
| аудиторні заняття (годин) | – | 42 |
| % від загального обсягу | – | 35 |
| лекційні заняття (годин) | – | 20 |

	% від обсягу аудиторних годин	– 17	
	семінарські заняття (годин)	– 22	
	% від обсягу аудиторних годин	– 18	
	самостійна робота (годин)	– 78	
	% від загального обсягу тижневих годин:	– 65	
	аудиторних занять	– 4	
	самостійної роботи	– 6	
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	семінарські заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	самостійна робота (годин)	–	
	% від загального обсягу тижневих годин:	–	
	аудиторних занять	–	
	самостійної роботи	–	
12	Форма семестрового контролю	– іспит	
13	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	
	2) супутні дисципліни	–	ОДПП 1.2.1. Теорія держави і права, ЗПО 1. Економічна теорія, ЗПО 5. Основи наукових досліджень та академічна доброчесність
	3) наступні дисципліни	–	ППО 8. Основи публічного управління, ППО 1. Макроекономіка, ЗПО 8. Соціологія
14	Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2.1. Вивчення курсу передбачає формування у фахівців таких загальних компетентностей:

	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК 6. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 7. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Спеціальні, фахові компетентності:</p> <p>СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.</p> <p>СК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.</p> <p>СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.</p> <p>СК 9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.</p> <p>СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>СК 11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.</p>
--	--

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.</p> <p>ПР 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>ПР 7. Уміти організовувати та брати участь у волонтерських/культурноосвітніх/спортивних проектах, активної громадянської позиції.</p>
---	---

2.2 Заплановані результати навчання

<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>
<p>1. Знання</p> <p>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</p>
<p>1.1. Відтворювати характерні особливості державно-правового розвитку українського народу, закономірності виникнення, функціонування та занепаду історичних типів та форм держави і права в Україні;</p>
<p>1.2. Відтворювати принципи та методи пізнання історико – правових явищ;</p>
<p>1.3. Розкривати процес еволюції суспільно-політичного ладу на різних етапах розвитку української державності;</p>
<p>1.4. Називати закономірності еволюції суспільного ладу на різних етапах розвитку державності;</p>

1.5.	Знати характерні особливості історичного розвитку систем державної влади, органів центрального та місцевого управління, суду, правоохоронних органів в Україні;
1.6.	Повторювати джерела, кодифікації, еволюційних перетворень галузей права зарубіжних країн на всіх етапах історичного розвитку;
1.7	Відтворювати зміст пам'яток, джерел та кодифікацій права, еволюцій галузей та інститутів українського права на всіх етапах історичного розвитку;
1.8	Відтворювати методи наукового пізнання державно-правових явищ;
1.9	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів;
1.10.	Показувати закономірності і характерні особливості історичного розвитку систем органів державної влади, місцевого управління, суду, правоохоронних органів .
2. Розуміння	
(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)	
2.1.	Пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть державно-правового розвитку України;
2.2.	Пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть державного устрою і права України;
2.3.	Інтерпретувати вивчений історичний досвід українського державо- і правотворення у практичній діяльності;
2.4.	Класифікувати документи, що стосуються державного устрою і права України на різних історичних етапах, на групи за сукупністю подібних ознак;
2.5.	Уміння аналізувати джерела українського права спираючись на принципи історизму та об'єктивності, наукові методи пізнання;

2.6.	Уміння визначати основні тенденції історичного розвитку в конкретні історичні періоди;
2.7.	На основі історико-правових знань поглиблювати національну свідомість, правову культуру, розуміти значення державно-правових інститутів у житті суспільства;
2.8.	Уміння з'ясовувати взаємозв'язок між історичними подіями, явищами, процесами та демонструвати змістовні думки, обґрунтовані положення і висновки про них.
3. Застосування знань	
(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)	
3.1.	Пояснення суспільно-правових явищ в історії державно-правового розвитку в Україні;
3.2.	Знаходити відмінності між джерелами культури різного історичного часу;
3.3.	Виявляти уміння у визначенні стійких тенденцій, закономірностей розвитку історико-правових явищ державотворчого процесу України;
3.4.	Виявляти здобутки та прорахунки культурних процесів на території України ;
3.5.	Формування національної свідомості, високих моральних і правових цінностей, поваги до минулого українського народу та віри в його майбутнє;
3.6.	Пропонувати найкращі здобутки державо- і правотворення для вітчизняного досвіду.
4. Аналіз	
(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати	

значимість даних)
4.1. Здатність проаналізувати закономірності розвитку державно-правових відносин різних періодів української державності;
4.2. Порівнювати основні віхи державотворення в різних країнах однакового історичного виміру;
4.3. Виділяти особливості функціонування державних установ та інститутів права в конкретних історичних умовах;
4.4. Визначати характерні особливості розвитку держави і права у тій чи іншій країні певної історичної епохи;
4.5. Виділяти головні положення правових документів на різних етапах розвитку української державності;
4.6. Виділяти головні положення правових документів.
5. Синтез (здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)
5.1. Узагальнювати ознаки України за формою правління та державного устрою на різних етапах суспільно-політичного розвитку;
5.2. Формувати загальні риси держави і права та культури України у вибрану історичну епоху;
5.3. Аргументувати потребу змін системи державного управління та права на різних періодах формування української державності;
5.4. Класифікувати основні джерела права культури у ту чи іншу історичну епоху;
5.5. Розкрити характерні риси правових норм у державності України характерних для права привілеїв;
5.6. Аргументувати власну точку зору з позицій знання та розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави, права та культури;

5.7.	Аргументувати посилення соціального, національного та релігійного гніту на етапах державного розвитку України;
5.8.	Обґрунтовувати стан і перспективи розвитку тих або інших інститутів держави і права України.
6. Оцінювання	
(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)	
6.1.	Оцінювати юридичну повноцінність правових документів на різних етапах історичного розвитку української державності;
6.2.	Оцінювати юридичну повноцінність правових пам'яток;
6.3.	Пояснювати обставини обмеження української державності за гетьманськими статтями;
6.4.	Робити висновок щодо закономірностей і характерних особливостей культурного розвитку України;
6.5.	Оцінювати наслідки та значення правових реформ проведених на українських землях;
6.6.	Критикувати певних політичних лідерів за помилки у внутрішній і зовнішній діяльності;
6.7.	Пояснювати особливості системи влади на західноукраїнських землях;
6.8.	Рекомендувати впровадити в вітчизняне правотворення досвід минулих епох.
7. Створення (творчість)	
(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)	
7.1.	Підготовка порівняльної оцінки виборчого права Української РСР та незалежної України;
7.2.	Розробляти проекти вдосконалення державного устрою, права і судочинства України із врахуванням історичного досвіду ;

7.3.	Проводити аналіз діяльності місцевих органів влади на різних етапах розвитку української державності;
7.4.	Подавати пропозиції до державних органів по вдосконаленню їх роботи;
7.5.	Розкривати основні принципи та методи кодифікаційних робіт на різних етапах історичного розвитку української державності;
7.6.	Пропонувати шляхи вирішення правових проблем і колізій.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях.

Вступ. Предмет, завдання, мета, джерела та література навчальної дисципліни. Найдавніші державні утворення на території України. Історична, державотворча та культурна спадщина скіфів. Соціальне життя. Характерні риси релігії та мистецтва. Скотарські племена сарматів у степах Північного Причорномор'я та Приазов'я (III ст. до н. е.–III ст. н. е.). Походження сарматів. Господарство та матеріальна культура. Суспільне життя та духовна культура сарматів. Причини утворення давньогрецьких колоній у Причорномор'ї. Типи причорноморських грецьких полісів. Найбільші міста-колонії Ольвія, Херсонес, Пантикапей, Тіра. Боспорське царство V ст. до н. е.–VI ст. н. е.

Тема 2. Формування державності в українських землях. Давньоруська держава (IX–XIII ст.).

Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і союзи племен у VI–IX ст. Утворення та основні етапи розвитку Давньоруської держави. Політичний устрій та суспільна організація. Давньоруська держава в період політичної роздрібненості. Протистояння ординського та руського державницьких проєктів.

Суспільно-політичний розвиток Галицької та Волинської земель у XII – на початку XIII ст. Королівство Русі (1253–1340 рр.). Культура Давньоруської держави. Вплив Візантії на духовнокультурну спадщину Давньоруської держави. Церковно-державне право.

Поява писемності. Організація шкільної освіти і бібліотек. Наукові знання. Літописання. Література. Право та законодавство. Мистецтво. Іконопис. Культура держави Романовичів. Освіта. Наукові уявлення. Література. Містобудування. Архітектура, малярство та скульптура.

Тема 3. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV-XVI ст.). Приєднання до Литовської держави Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини і Переяславщини. Політика великих литовських князів в українських землях. Кревська та Городельська унії. Ліквідація удільних князівств на теренах українських земель. Встановлення влади Московії над Чернігово-Сіверською землею. Зростання впливу Польщі на Литву. Захоплення Польщею Київщини, Волині та Брацлавщини.

Люблінська унія 1569 р. Зміна політико-правового становища українських земель після приєднання до Польського королівства. Становлення козацького політичного автономізму. Державотворчі погляди С. Наливайка. Проект католицького київського єпископа Й. Верещинського про побудову в українських землях козацької держави (1596 р.).

Впровадження наприкінці 1625 – на початку 1626 р. гетьманом козацького реєстрового війська М. Дорошенко у козацькому регіоні полково-сотенного військово-територіального устрою. Урядова політика щодо козацтва. «Ординація Війська Запорозького реєстрового» 1638 р.

Європейський Ренесанс та його вплив на розвиток української культури у XIV–XVI ст. Освіта і наука. Полемічна література як елемент української ренесансної культури. Розвиток друкарства.

Тема 4. Українська козацька держава (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Початок Хмельниччини. Зборівський договір 1649 р. та започаткування української держави. Формування Б. Хмельницьким козацької держави. Специфіка козацького державотворення. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст. Початок Руїни української державності. Гадяцький трактат. Московська експансія та її наслідки для української державності. Чуднівська катастрофа і Чуднівська угода.

Розкол України. Боротьба за державну ідею у 1660–1661 рр. Змагання за владу на Лівобережжі. Поразка державницького угруповання на Правобережжі. Чорна рада і поділ де-юре України. Змова державницького угруповання проти польських військ у 1663–1664 рр. Крах спроби об'єднання України. Андрусівська угода 1667 р та її роль в державному питанні України. Державні заходи І. Самойловича та П. Дорошенка.

Українська державність наприкінці XVII ст. «Трактат про Вічний мир» 1686 р. й остаточне закріплення територіального поділу України. Державницька концепція І. Мазепи. Проект «Ідеальної держави» П. Орлика. Державні проекти Г. Орлика. Державницька діяльність Д. Апостола та К. Розумовського. Наступ Росії на українську автономію та остаточна її ліквідація у 60-х – 80-х рр. XVIII ст. в Гетьманщині і Слобідській Україні. Приєднання Південної України та Криму до Російської імперії. Українське козацтво в умовах втрати своєї державності (70 – 90-ті рр. XVIII ст.). Зміни в адміністративно-територіальному та політичному становищі Правобережжя та західноукраїнських земель.

Проекти українських автономістів в кінці XVIII ст. Місія В. Капніста до Берліну 1791 р. Українська культура періоду бароко (друга половина XVII–XVIII ст.). Вплив європейської культури XVII–XVIII століття на українські землі. Зародження ідей просвітництва в українських землях. Розвиток освіти, наукових знань та літератури. Образотворче та музичне мистецтво українського бароко.

Тема 5. Національно-державницька думка в період перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XIX ст.).

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі двох імперій. «Українське питання» в політиці російської та австрійської імперської влад. Проект «Речі Посполитої», «українська автономія» в Росії за доби наполеонівських війн. Проект відновлення Гетьманщини польського суспільного діяча М. Чайковського (Садик-паші, 1853 р.). Ідеї федералізму. Декабристи. Ідеї слов'янської єдності й «український месіанізм». Кирило-Мефодіївське братство.

Державницькі концепції москвофілів, народовців, М. Драгоманова та І. Франка. Постання ідеї незалежності української держави. Українська культура доби національного відродження. Роль інтелігенції в національно-культурному відродженні української культури.

Формування системи освіти. Розвиток Літератури. Розвиток архітектури, скульптури, живопису, музичного та театрального мистецтва. Розвиток національної культури на західноукраїнських землях в першій половині XIX ст. Українська культура у другій половині XIX ст. Розвиток освіти та науки мистецтва. Зародження і розвиток професійного українського театру. Розвиток національної культури на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. Культурно-освітня діяльність народовців. Розвиток архітектури, образотворчого та театрального мистецтва.

Проблема державності в програмах та діяльності українських політичних партій на початку XX ст. Українська політична думка Наддніпрянщини: між автономією, федералізмом та самостійністю. Національна ідея в західноукраїнських землях. Погляди на українську державність на передодні та в роки Першої світової війни (1914–1918). Розвиток української культури на початку XX ст. Освіта. Наука і техніка. Виникнення україномовної преси. Розвиток літератури, мистецтва, живопису, архітектури та музичного мистецтва. в Наддніпрянщині. Культурно-просвітницька діяльність українських громад. Тиск російського самодержавства та обмеження національно-культурного руху.

Тема 6. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр).

Створення Української Центральної Ради. Проголошення автономії України. Процес українізації армії. Створення Генерального секретаріату.

Проголошення УНР. Державотворча діяльність Української Центральної Ради.

Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. Національна державність на західноукраїнських землях. ЗУНР. Окупація Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Українське питання на Паризькій мирній конференції. Відновлення Української Народної Республіки та її державницька програма. Акт злуки УНР та ЗУНР. Українське питання в політиці лідерів білого руху.

Запровадження радянської державності в Україні. Розвиток української культури у добу визвольних змагань 1917–1920 рр. Освіта і наука. Заснування широкої мережі загальнокультурних закладів та установ. Суперечлива політика радянської влади в галузі культури і науки. Створення ВУАН. Розвиток нової української літератури.

Тема 7. Політичні режими в українських землях (1921–1939 рр.).

Конкуренція комуністичного та національно-державницьких проєктів українських еліт. УСРР у складі радянської тоталітарної держави. Ідеї відновлення державності в програмах та діяльності українських партій та організацій на еміграції в міжвоєнний період.

Концепція української держави лідерів ОУН, В. Липинського та Д. Донцова. Розвиток культури Радянської України у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. Політика українізації у 20-ті – 30 рр.: досягнення, наслідки, трагічні сторінки. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». Розвиток освіти, науки і техніки. Впровадження принципу соціалістичного реалізму в художню культуру і перетворення його в офіційний канон художньої творчості. Ліквідація різноманітних творчих об'єднань і утворення єдиних спілок художньої молоді.

Ідеологізація та одержавлення культурного життя, адміністративно-командні методи керівництва культурним процесом з боку партійно-державних установ. Кіномистецтво. Монументальний живопис. Культурний стан західноукраїнських земель у 1920–1930 рр.

Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).

Українське питання у європейській міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Укладення пакту Молотова-Ріббентропа та його наслідки для українських земель. Початок Другої світової війни. Включення до складу СРСР території Західної України. Радянсько-німецький договір про дружбу і кордони.

Встановлення німецької окупаційної влади на території Холмщини, Підляшшя, Лемківщини. Політика нацистської адміністрації щодо українців. «Включення» Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Напад Німеччини та її союзників на СРСР.

Нацистський окупаційний режим на території України (1941–1944 рр.). Рухи опору та їх державницькі орієнтири.

Визволення території українських земель та поширення на неї радянської державнополітичної системи.

Тема 9. Особливості політичного та культурного розвитку УРСР (1945–1991 рр.)

Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Створення Народного комісаріату закордонних справ. Зовнішньополітична діяльність УРСР. Україна – співзасновниця ООН.

Боротьба за українську державність на західноукраїнських землях. Приєднання Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа. Хрущовська «відлига». Спроби лібералізації політичного режиму. Зародження дисидентського руху та погляди його діячів на державність. Досягнення освіти, науки, техніки і літератури. Радянські ідеологічні кампанії та особливості їх проведення в УРСР (середина 40-х – початок 50-х рр.). Активізація культурної діяльності в 60-ті роки. Творчість шестидесятників у галузі літератури і мистецтва, їх внесок у демократизацію національної культури.

Дисидентський рух та його державницька програма. УРСР в період перебудовчих процесів в СРСР (1985–1991 рр.): плани і реальність. Курс національно-демократичних сил на утвердження державної незалежності республіки.

Декларація про державний суверенітет України. Союзний договір і Україна. Проголошення незалежності України. Розпад СРСР. Угода про співдружність незалежних держав (СНД).

Розвиток української культури. Освіта і наука, техніка. Русифікація у навчанні. Боротьба української інтелігенції за вільний розвиток національних мов, української культури, мови, звичаїв. Розвиток національно-демократичного руху наприкінці 80-х років. Активна участь діячів «нової хвилі» української культури в процесах відродження.

Тема 10. Україна - незалежна держава (1991р. – до сьогодні).

Розбудова незалежної Української держави. Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Реорганізація органів державної влади. Формування атрибутів державності. Проблема унітаризму і федерації в Україні. Автономна Республіка Крим. Російська політика щодо Криму.

Суспільно-політичні рухи та громадські організації. Класифікація політичних партій та об'єднань. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Вибори Верховної Ради та Президента України. «Революція Гідності». Президентські вибори 2014 р., 2019 р.

Нові тенденції в культурному та релігійному житті. Конституювання помісної церкви (ПЦУ). Освіта, наука, техніка. Реформи в галузі освіти 90-х років. Гуманізація системи освіти і виховання. Поява недержавних навчальних закладів: ліцеїв, гімназій, університетів. Наука. Діяльність АН України. Розвиток космонавтики. Політ в космос першого космонавта-

дослідника незалежної України Л. Каденюка в складі екіпажа американського космічного корабля «Колумбія» місії STS – 87 (листопад 1997 р.).

Розвиток літератури, театрального та музичного мистецтва. Роль та місце української культури в системі цінностей світової культури: ретроспектива і сучасність.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин						
		Денна форма навчання						Усього
		Усього	у тому числі					
	Лекції		Сем. (прак)	Лабо р.	Ін.зав	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях	10	2	2	-	-	6	10
2.	Тема 2. Формування державності в українських землях. Давньоруська держава (IX–XIII ст.).	12	2	2	-	-	8	12
3.	Тема 3. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV–XVI ст.).	12	2	2	-	-	8	12
4.	Тема 4. Українська козацька держава (середина XVII – кінець XVIII ст.)	14	2	4	-	-	8	14
5.	Тема 5. Національно-державницька думка в період перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XIX ст.).	12	2	2	-	-	8	12
6.	Тема 6. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр).	12	2	2	-	-	8	12
7.	Тема 7. Політичні режими в українських землях (1921–1939 рр.).	12	2	2	-	-	8	12

8.	Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	12	2	2			8	12
9.	Тема 9. Особливості політичного та культурного розвитку УРСР (1945–1991 рр.)	12	2	2	-	-	8	12
10.	Тема 10. Україна – незалежна держава (1991р. – до сьогодні).	12	2	2			8	12
	Всього годин	120	20	22	-	-	78	120

4.2. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
		Денна форма
1.	Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях	2
2.	Тема 2. Формування державності в українських землях. Давньоруська держава (IX–XIII ст.).	2
3.	Тема 3. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV–XVI ст.).	2
4.	Тема 4. Українська козацька держава (середина XVII).	2
5.	Тема 5. Державотворчі та культуротворчі процеси в українських землях в останній чверті XVII – наприкінці XVIII ст.	2
6.	Тема 5. Національно-державницька думка в період перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XIX ст.).	2
7.	Тема 6. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр.).	2
8.	Тема 7. Політичні режими в українських землях (1921–1939 рр.).	2
9.	Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	2
10.	Тема 9. Особливості політичного та культурного розвитку УРСР (1945–1991 рр.)	2
11.	Тема 10. Україна - незалежна держава (1991р. – до сьогодні).	2
	Всього годин:	22

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Назви тем та зміст завдань		Кількість годин
			Денна форма
1.	Тема 1. Становлення українського етносу та початки державності в українських землях		6
	Завдання:	1. Зробити таблицю найдавніших державних утворень на території України.	
2.	Тема 2. Формування державності в українських землях. Давньоруська держава (IX–XIII ст.)		8
	Завдання:	1. Визначити основні пам'ятки культури України-Русі.	
3.	Тема 3. Українські землі під владою Литви та Польщі		8
	Завдання:	1. Зробити аналіз впливу Реформації на культуру України XVI ст.	
4.	Тема 4. Українська козацька держава (середина XVII)		8
	Завдання:	1. Визначити пам'ятки барокової культури в Україні.	
5.	Тема 5. Національно-державницька думка в період перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XIX ст.).		8
	Завдання:	1. Дослідити основні етапи Національного відродження в Україні XIX ст.	
6.	Тема 6. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр.).		8
	Завдання:	1. Дослідити розвиток нової української літератури на початку XX ст.	
7.	Тема 7. Політичні режими в українських землях (1921–1939 рр.).		8
	Завдання:	1. Визначити основні напрямки розвитку української культури у міжвоєнний період.	
8.	Тема 8. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).		8
	Завдання:	1. Зробити аналіз розвитку української культури у воєнний	

		період.	
9.	Тема 9. Особливості політичного та культурного розвитку УРСР (1945–1991 рр.)		8
	Завдання:	1. Визначити характерні риси культури епохи шістдесятників.	
10.	Тема 10. Україна – незалежна держава (1991р. – до сьогодні).		8
	Завдання:	1. Дослідити основні напрямки розвитку української культури у сучасну епоху.	
Всього годин:			78

4.4. Індивідуальні завдання

У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді науково-дослідних робіт та рефератів. Теми науково-дослідних робіт та рефератів, а також методичні рекомендації щодо їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів.

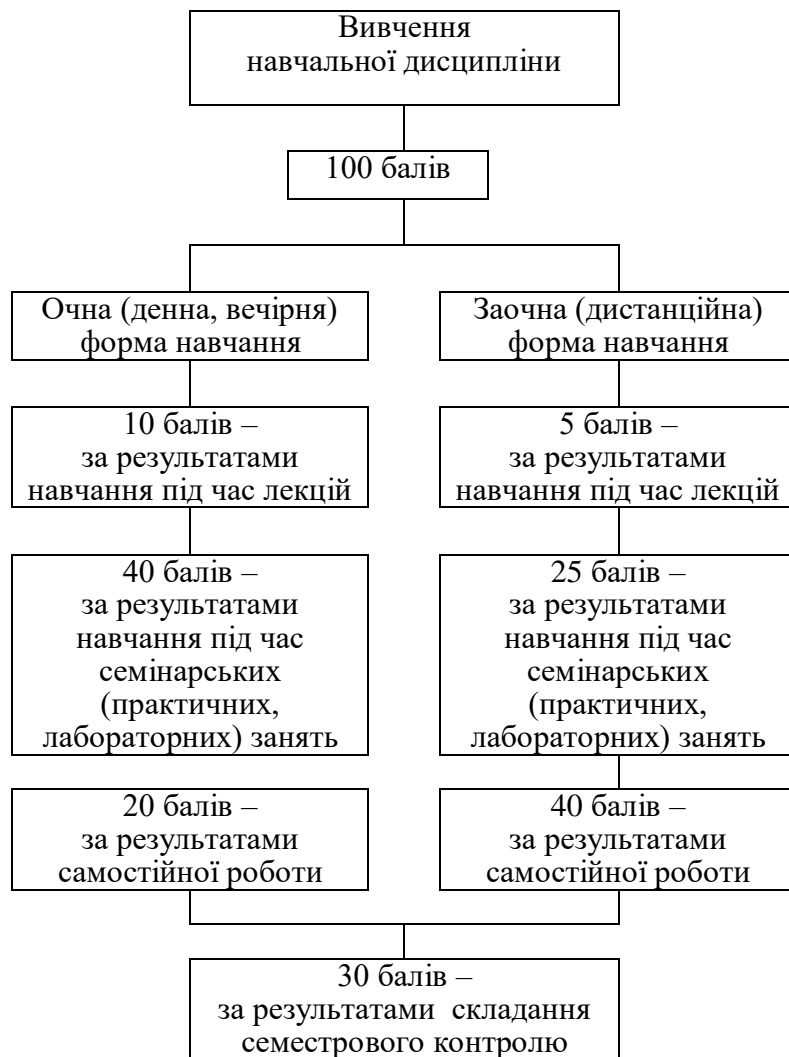
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;
- 6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного іспиту. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:



6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Таблиця 1

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Денна (I семестр)	11	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

6.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 11 семінарських занять за денною формою навчання у першому семестрі.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

6.4. Обсяг балів, передбачений для нарахування за самостійну роботу студентів, розподіляється так:

- 12 балів – за виконання завдань для самостійної роботи до кожної теми;
- 8 балів – за виконання індивідуальних завдань.

Розподіл балів здійснюється залежно від обсягу та складності завдань згідно з пунктом 4.3.17 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

№ з/п	I семестр 11 тем	Номер теми										Усього балів	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	12
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	8										8	
	Усього балів												20

7. Рекомендована література

7.1. Основні джерела

1. Бандурка О. М. Історія державності України : експерим. підруч. / за ред. О. М. Бандурки, О. Н. Ярмиша. Харків : Одиссей, 2004. 608 с.
2. Бойко О. Д. Історія України: підручник. 8-ме видання, перероблене, доповнене. К.: “Академія”, 2021. 640 с.
3. Борисова О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 1 : Давні часи. Середньовіччя. Нова доба / О. В. Борисова, А. О. Климов ; МОН України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. Київ : Кондор, 2018. 344 с.
4. Борисова О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 2 : 1917 - 2017 рр. / О. В. Борисова, А. О. Климов ; М-во освіти і науки України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. Київ : Кондор, 2018. 463 с.
5. Брехуненко В. Війна за свідомість. Російські міфи про Україну та її минуле. Київ : Вид. ПП Н. А. Брехуненко, 2017. 280 с.
6. Верменич Я.В. Українсько-російське пограниччя у просторі конфлікту ідентичностей в історії та сучасності / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2024. 331 с.
7. Верстюк, В. Союз Півсудського - Петлюри в історії боротьби за українську державність. Український історичний журнал. 2020. № 2. С. 4-21.
8. Відродження української національної символіки : зб. ст. / упоряд.: Андрій Бережина, Андрій Гречило, Алла Малієнко. Київ : Вид. дім журн. «Пам'ятки України», 2021. 490 с., 52 с.
9. Винницький М. Український Майдан, російська війна. Хроніка та аналіз Революції Гідності. / пер. з англ. Романа Ключка. Львів : Вид-во Старого Лева, 2021.
10. В'ятрович В. (Не)історичні миті. Нариси про минулі сто років. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. 176 с.
11. Гайдучий П. І. НеЗабуті реформи в Україні, 1991-2017 . Київ : ТОВ «ДКС-центр», 2017. 852 с.
12. Головка В. Вторгнення. 2022. Широкомасштабна агресія Росії проти України. Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 602 с.
13. Горобець В. Україна та імперія в ранньомодерну добу: чи була Козацька держава failed state? / За ред. В. Смолія. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2023. 116 с.
14. Горобець В. Українські наративи європейської соціокультурної спадщини: традиції та практики самоврядності в Гетьманаті. Аналітична записка / Відповідальний редактор В.А. Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2024. 36 с.
15. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К. : Портал, 2022. 408 с.
16. Декларація про державний суверенітет України. Історія прийняття, документи, свідчення / ред. рада : О. Барабаш (голова), Я. Зайко (відп. ред.), І. Бойко та ін.; Асоц. нар. деп. України. Житомир «Рута», 2010. 868 с.

- 17.Дорошко М. Історія України : знакові події та особистості. Київ : ТОВ «ОСНОВА-ПРИНТ ПЛЮС», 2021. 472 с.
- 18.Залізник Л. Л. Від склавинів до української нації / Л. Л. Залізник ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Центр українознавства. Київ : Бібліотека українця, 2004. 256 с.
- 19.Залізник Л. Л. Походження українського народу. Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознавства. Київ : ПБП «Фотовідеосервіс», 1996. 80 с.
- 20.Історія України та її державності. Курс лекцій : навч. посібник / ред. Л. Є. Дещинський. 5-е вид., випр. і доп. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. 474 с.
- 21.Історія української державності та культури. Словник основних понять : навч.-метод. посібник / уклад. : С.В. Литвинська, Н.О. Сенчило, Л.Г. Скуратівська, Т. М. Чухліб. К. : НАУ, 2021. 56 с.
- 22.Ковальов, А. Як гартувалася державність : нариси до історії Української революції і Перших Визвольних змагань у Боярці-Будаївці та околицях Києва / Андрій Ковальов. Київ : Вид-во Марка Мельника, 2020. 592 с.
- 23.Конституція Пилипа Орлика. Київ : Альфа Реклама, 2019. 145 с.
- 24.Корогод Г. І. Перша Конституція України. Пилип Орлик і його діяльність в еміграції : навч. посіб. / Г. І. Корогод ; М-во внутр. справ України, Нац. ун-т внутр. справ України. Суми : Унів. кн., 2008. 123 с.
- 25.Крисаченко, В. Українська державність княжих часів : сутнісні виміри. Українознавство. 2012. № 3. С. 114-120. 26.Луньов Г. О. Земля, козацтво і державність України. Київ : НАІРІ, 2009. 215 с.
- 27.Мірошниченко, М. І. Державність і право України : генезис у європейському контексті (з найдавніших часів до початку ХІХ ст.) / М.І. Мірошниченко. Київ : Атіка, 2006. 544 с.
- 28.Моця О. П. Українці: народ і його земля : (етапи становлення). Київ : Стародавній Світ, 2011. 638 с.
- 29.Офіцинський, Р. А. Історія УПА. Харків : Орбіта, 2021. 127 с.
- 30.Петровський М. Н. Історія України в документах і матеріалах. Київська Русь і феодальні князівства ХІІ-ХІІІ століть. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 310 с.
- 31.Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / гол. ред. В. М. Литвин; авт. кол.: О. Г. Аркуша, С. О. Біла, В. Ф. Верстюк та ін.; НАН України. Інститут історії України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. К.: Видавництво "Ніка-Центр", 2008. 988 с.
- 32.Сергійчук В. Неусвідомлення України. Ставлення світу до Української державності : погляд у 1917-1921 роки з аналізом сьогодення. Київ : ПП Сергійчук М. І., 2012. 872 с.
- 33.Смолій В., Степанков В. Ідея протекторства в геополітичній доктрині Богдана Хмельницького та переяславський проект 1654 року: Тематичні нариси / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 144 с.
- 34.Святоцький О. Поняття, ознаки, атрибути та символи державності. Право України. 2021. № 9. С. 22-25.
- 35.Святоцький О. Витоки, етапи становлення та розвиток української

- державності. Право України. 2020. № 1. С. 17- 40
36. Стефанчук Р. Традиція безперервності української державності. Право України. 2021. № 9. С. 12-21
37. Україна: хроніка ХХІ століття. Роки 2001–2011 / За заг. ред. В. А. Смолія; Авт. кол.: О. В. Андросчук (відп. ред.), О. Ю. Гайдай, Л. В. Ковпак, О. П. Коляструк, С. С. Падалка, В. Г. Тищенко, О. В. Черниш, О. О. Чертопалов, Т. С. Шульга. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 728 с.
38. Чорна, С. Галицько-Волинське - князівство-продовжувач держави «Руської землі». Голос України. 2021. 20 трав. (№ 108).
39. Шевчук В. Козацька держава : етюди до історії українського державотворення. Київ : Абрис, 1995. 392 с.
40. Шлях з первісності у цивілізацію. Українські шати середньовіччя / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2023. 658 с.

7.2. Додаткові джерела:

1. Бугрій В. Історія та культура України : навч. посіб. ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. Макаренка. Суми : Цьома С. П., 2017. 316 с.
2. Гайдамачук О. Явище, слово і поняття «культура» // Філософія в сучасному світі: Матеріали міського міжвузівського наукового практичного семінару, 18-19 листопада 2016 р. / Ред. кол. Я. Тарароєв, А. Кіпенський, Л. Перевалова. Харків: «Точка». 2016. С. 95–96.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України Київ: Портал, 2021. 432 с.
4. Гриценко О. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.
5. Демчук Р. Українська ідентичність у модусі міфологем. Київ: «Стародавній Світ», 2014. 236 с.
6. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала // Наукові записки. Том 17. Філологія. 1999. С. 3–10.
7. Міщенко М. Українські національні архетипи: від колективного несвідомого до усвідомленої національної ідентичності (до актуальності методології архетипічного аналізу) // Вісник Харківського національного б університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філософія. Філософські перипетії. 2014. № 1130, Вип. 51. С. 90–94.
8. Радей А. Етнос і нація. Аналіз дефініцій. // Мультиверсум. Філософський альманах. 2015. Вип. 1/2. С. 67–76.
9. Степико М. Українська ідентичність у глобалізованому світі: монографія. Харків: Майдан. 2020. 258 с.
10. Стеньгач Н.О. Роль права в суспільно-політичному житті Української козацької держави (друга половина ХVІІ- ХVІІІст.» / Хмельницький університет управління і права імені Леоніда Юзькова. Університетські наукові записки, 2019, Том 18, № 3 (71). С. 21-32

11. Стеньгач Н. О. Розробка національної ідеї на рубежі ХІХ — ХХ ст. в Україні / Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький, 2017- № 63- С. 39-55.
12. Стеньгач Н.О. Республіканські традиції в державному устрої України-Гетьманщини в ХVІІІ ст. / Хмельницькі краєзнавчі студії. Науково-краєзнавчий збірник. Випуск 24. Хмельницький, 2020. С.234-244
13. Стеньгач Н.О. «Суверенітет як політико-культурна цінність у поглядах національної еліти доби Української козацької держави.» Хмельницькі краєзнавчі студії. Науково-краєзнавчий збірник. Випуск 25. Хмельницький. 2020. С.155-166
14. Стеньгач Н.О. Еволюція республіканської форми правління України-Гетьманщини наприкінці ХVІІ - ХVІІІ ст.ст./ Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький, 2021. С.8-21
15. Стеньгач Н.О. Правові механізми вирішення політичних питань в Українській козацькій державі (друга половина ХVІІ–ХVІІІ ст.ст.)). / Хмельницькі краєзнавчі студії. Науково-краєзнавчий збірник. Випуск 27. Хмельницький, 2021. С.201-207
16. Стеньгач Н.О. «Погляди національної еліти на протекцію як запоруку безпеки в Українській козацькій державі (друга половина ХVІІ – ХVІІІ ст.ст.)» / INTERNATIONAL SCIENTIFIC INNOVATIONS IN HUMAN LIFE. Proceedings of V International Scientific and Practical Conference Manchester, United Kingdom, 17-19 November 2021. S.638-648
17. Стеньгач Н.О. «Боротьба за національний суверенітет і міжнародний статус Української козацької держави (друга половина ХVІІ - ХVІІІ ст.ст.)» / Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький, Випуск 2. 2021. С.6-17
18. Стеньгач Н.О. «СОЦІАЛЬНІ СУПЕРЕЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ КОЗАЦЬКІЙ ДЕРЖАВІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ГЕТЬМАНСЬКОГО УРЯДУ ДОБИ РУЇНИ» / Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький, Випуск 4. 2021. С.71-86
19. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу усіх спеціальностей / О. Петутіна та ін. Харків: НТУ «ХП», 2020. 68 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://textbooks.net.ua/content/view/4301/35/>
2. <http://www.zakroma.narod.ru/>
3. <http://ukTexpQrt.gov.ua/ukr/zinfo/ger/1128.html>
4. <http://textbooks.net.ua/content/view/3363/2Q/>
5. <http://www.wikipedia.org/>
6. <http://zen.in.ua>
7. <http://ukrkniga.org.ua>

8. <http://pravnyk.info/idpzk21.html>
9. <http://textbooks.net.ua>
10. http://ukrexport.gov.ua/ukr/z_info/ger/1128.html
11. http://pidruchniki.com/1584072045407/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_ukrayini
12. <http://westudents.com.ua/knigi/417-storya-derjavi-prava-ukrani-muzichenko-pp.html>
13. <http://www.studmed.ru/docs/document8794?view=1>
14. <http://uris.org.ua/istoriya-gosudarstva-i-prava-ukrainy>
1. 15. <https://books.br.com.ua/themes/7/49>